Justitieombudsmannen
Lilian Wiklund

Inspektion den 30 september 2015 av vuxenenheten, Kommunstyrelsen, i Tierps kommun

Närvarande från Riksdagens ombudsmän: Områdesansvariga föredraganden Beatrice Blylod (även protokollförare) och hovrättsassessorn Veronica Widell Edlund.

Onsdagen den 16 september 2015

Inspektionen inleddes på morgonen med ett kort möte med AA, enhetschef för vuxenenheten, BB, verksamhetschef, och CC, verksamhetsutvecklare.

Beatrice Blylod redogjorde kortfattat för JO:s verksamhet och förklarade att inspektionen ingår i en undersökning av vissa handläggningsfrågor i ärenden om ekonomiskt bistånd som JO kommer att genomföra under hösten 2015. Granskningen är inriktad på handläggningen i samband med att den enskilde överklagar ett beslut om ekonomiskt bistånd (se JO:s dnr 4975-2015 och 4976-2015).

Efter mötet påbörjades granskningen av ett 40-tal akter i ärenden där den sökande har överklagat ett beslut om ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) och som har prövats av förvaltningsrätten under tiden mellan den 25 augusti 2013 och den 25 augusti 2015.

Torsdagen den 17 september 2015

Granskningen slutfördes. Inspektionen avslutades med ett möte. Från förvaltningens sida deltog AA, BB och CC.

Beatrice Blylod förklarade att det enbart är JO Lilian Wiklund som kan göra uttalanden i olika frågor med anledning av vad som har noterats under inspektionen. Den information som lämnas vid mötet får därför inte uppfattas som någon kritik från JO:s sida. Genomgången vid mötet ska således ses endast som en upplysning om vilken information som ska vidarebefordras till Lilian Wiklund.

Iakttagelser under inspektionen

Allmänt

Vid förvaltningen finns en rutin som innebär att ett nytt ärende, ett överklagande-ärende, öppnas i och med att den enskildes överklagande ges in till myndigheten. I ärendet registreras de åtgärder som vidtas av förvaltningen till dess att domstolens dom med anledning av överklagandet kommer in. Därefter avslutas överklagande-ärendet. Om domstolen förordnar om t.ex. vidare utredning eller att förvaltningen ska fatta ett beslut registreras handläggningsåtgärderna och de nya besluten i försörjningsstödsärendet.

Genom att förvaltningen skapar ett nytt ärende för varje överklagande var det enkelt att följa handläggningen i samband med den enskildes överklagande. Risken för att domstolens dom inte tas omhand på rätt sätt minskar eftersom överklagande-ärendet är öppet till dess domen kommer in. Någon bevakning i ärendehanterings-systemet av öppna överklagandeärenden fanns visserligen inte, men handläggaren förutsätts ha en överblick över sina ärenden.

Överklaganden av beslut och omprövning

Det framgår av förvaltningslagen (1986:223), FL, att ett överklagande ska ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Myndighetens uppgift är att pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om så är fallet ska överklagandet, om myndigheten inte finner skäl att ompröva beslutet, lämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet (23-25 och 27 §§ FL).

I de granskade ärendena har rättidsprövning skett. Endast i ett ärende bedömde myndigheten att överklagandet hade kommit in för sent. Ett formellt beslut fattades som den enskilde kunde överklaga, och också gjorde. Överklagandet avslogs av förvaltningsrätten. Myndigheten har också regelmässigt tagit ställning till och dokumenterat om det har funnits skäl till omprövning av det överklagade beslutet. I några ärenden bedömde myndigheten att en del av beslutet skulle omprövas till den enskildes fördel och överlämnade den kvarstående delen till domstolen.

Överlämnande till förvaltningsrätten

Det anges inte i FL inom vilken tid beslutsmyndigheten ska överlämna ett över-klagande till den högre instansen. Det ligger i sakens natur att överlämnandet måste ske utan dröjsmål. JO har vid flera tillfällen uttalat att överlämnandet i normalfallet bör ske inom en vecka.

I majoriteten av de granskade ärendena har socialnämnden skyndsamt lämnat överklagandet till förvaltningsrätten. Vi har dock noterat att det i några fall har tagit längre tid, i några enstaka ärenden dröjde det över fyra veckor.

Förvaltningen använder en särskild överlämnandeskrivelse som skickas till förvaltningsrätten. Skrivelsen innehåller relevant information om nämndens formella handläggning. Ibland angavs det inte några datum på skrivelsen och det

var då svårt att t.ex. utläsa av skrivelsen vilket beslut som den enskilde hade överklagat eller när skrivelsen upprättades.

Verkställighet efter förvaltningsrättens dom

Det finns en allmän skyldighet för myndigheter att följa domstolarnas domar och beslut. Om förvaltningsrätten helt eller delvis upphäver ett beslut om ekonomiskt bistånd och återförvisar ärendet till nämnden för ny prövning innebär det att den enskildes ansökan kvarstår obesvarad i den upphävda delen. Nämnden ska i ett sådant fall utan dröjsmål fatta ett nytt beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) utifrån domstolens anvisningar. Om det nya beslutet innebär att den enskildes ansökan inte bifalls fullt ut har han eller hon rätt att överklaga beslutet på nytt. Om nämnden inte fattar något nytt beslut har den enskilde alltså ingen möjlighet att få sin sak prövad av domstol.

Om domstolen bifaller den enskildes överklagande ska nämnden endast verkställa domstolens dom. I dessa fall ska nämnden inte göra någon ny prövning i sak.

I de granskade ärendena hade domstolen endast i ett fåtal fall ändrat förvaltningens beslut efter att den enskilde hade överklagat. I två fall där domstolen biföll den enskildes överklagande betalade myndigheten ut biståndet i nära anslutning till domen. I ett ärende som handlade om bistånd till kostnad för tandvård biföll förvaltningsrätten den enskildes överklagande den 12 mars 2015. Den 11 maj 2015 fattade myndigheten ett beslut om att bevilja bistånd till tandvård och först den 4 juni 2015 utbetalades beloppet.

Vid granskningen noterades ett ärende som rörde frågan om rätt till bistånd till kostnad för medlemskap i ett författarförbund. Socialnämnden avslog ansökan och den enskilde överklagade beslutet till förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten biföll överklagandet och beviljade det sökta biståndet. Socialnämnden överklagade domen till kammarrätten och framställde samtidigt ett yrkande om inhibition, dvs. att förvaltningsrättens beslut inte ska verkställas förrän det har vunnit laga kraft. Sedan kammarrätten beslutat att inte meddela prövningstillstånd verkställde myndigheten förvaltningsrättens beslut omedelbart. Vid det avslutande mötet uppgav företrädare för förvaltningen att det var ovanligt att myndigheten överklagade en dom från förvaltningsrätten men om det görs framställer myndigheten vanligen ett yrkande om inhibition.

I två fall återförvisade domstolen ärendena till socialnämnden för ny prövning. I det ena fallet fattade nämnden ett nytt beslut inom två veckor efter domen. I det andra fallet dröjde det drygt sex veckor innan man vidtog någon åtgärd med anledning av domen.

Vid protokollet

Beatrice Blylod
föredragande

_____

Jag har tagit del av protokollet. Inspektionen ingår som en del av en pågående undersökning av handläggningen av biståndsärenden. De samlade iakttagelserna och mina uttalanden kommer att redovisas i två separata ärenden med dnr 4975-2015 och 4976-2015. Jag gör därför inte här något särskilt uttalande med anledning av iakttagelserna vid inspektionen.

Ärendet avslutas.

En kopia av protokollet tillförs ärendena med dnr 4975-2015 och 4976-2015.

2015-10-23

Lilian Wiklund